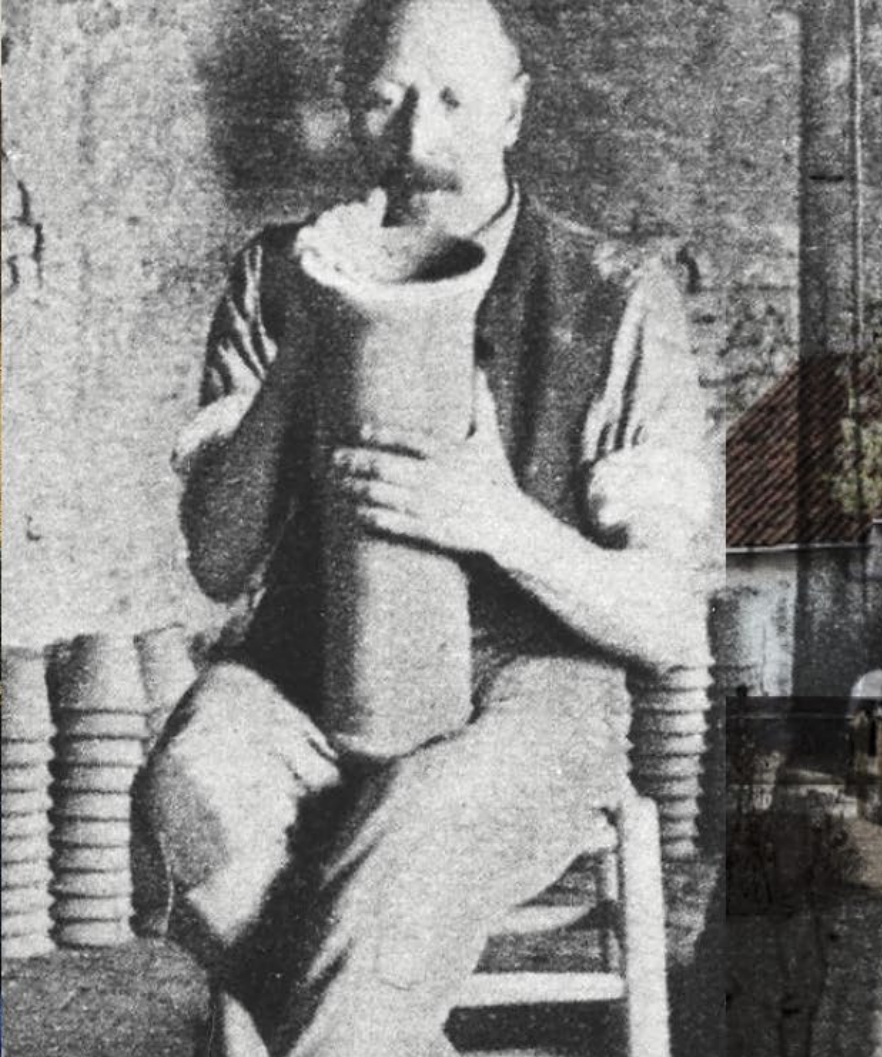




Schelleboom

Projectplan zomer 2025 | 2026

Hand van de meester



**Een historische reis door de ogen van Vermeer
en de handen van de pottenbakkers van Oosterhout.**



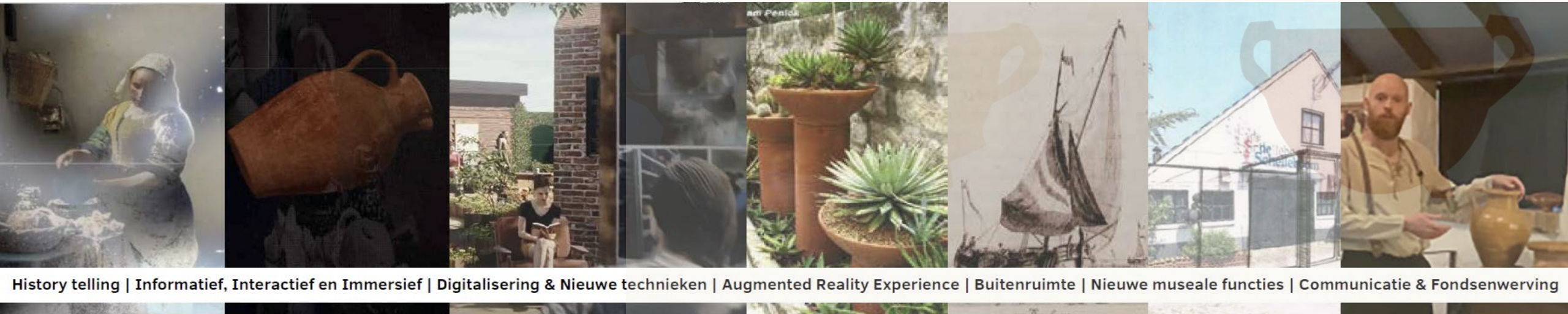
INLEIDING

Na twee jaar van onderzoek en voorbereiding starten we deze zomer met een bijzondere publieksbeleving waarin het Oosterhouts aardewerk, het schilderij *Het Melkmeisje* van Vermeer en het ambacht van de pottenbakker samenvloeien in een rijk gelaagd erfgoedproject met kunstgeschiedenis elementen. Het project is opgebouwd rond twee hoofdonderdelen:

1. Verhalende, kunsthistorische belevenis in de Theaterzaal
2. Een aanvullende openlucht-expositie in de tuin

Het project "Hand van de Meester" is een ambitieus initiatief dat de rijke geschiedenis van het aardewerk van Oosterhout verbindt met de kunst van Johannes Vermeer. Door middel van innovatieve tentoonstellingen, educatieve programma's en samenwerkingen met erfgoedpartners, willen we het verhaal van het aardewerk tot leven brengen. Dit project biedt een unieke kans om kunst, ambacht en geschiedenis samen te brengen en een breed publiek te inspireren.

Het project zal (minimaal) lopen in de zomer 2025 en zomer 2026 en is onderdeel van de wens de historie van het aardewerk van Oosterhout in de stad te laten herleven zie ook www.schervenerf.nl.



Hoe Vermeer (genrekunst) waarde geeft aan de Oosterhoutse pottenbakkers

De schilderijen van Johannes Vermeer behoren tot de meest geliefde kunstwerken uit de zeventiende eeuw. Vooral Het Melkmeisje spreekt wereldwijd tot de verbeelding. Wat velen niet weten is dat op dit schilderij aardewerk staat dat haar oorsprong vindt in Oosterhout. Een stoere, roodbakken pot en kan – typisch Oosterhouts gebruiks aardewerk, ooit massaal geproduceerd en teruggevonden van Delft tot Indonesië en Spitsbergen.

Met dit project slaan we een brug tussen het wereldberoemde schilderij en het lokale ambacht van de Oosterhoutse pottenbakkers. Door te kijken door de ogen van Vermeer en te voelen met de handen van de pottenbakker vertellen we een dubbel verhaal van kunst en vakmanschap. Zo verbinden we groot met klein, beroemd met vergeten.

Onze eerste expositie in de heringerichte pottenbakkerij draait bewust om Vermeer. Zijn bekendheid opent deuren, wekt nieuwsgierigheid en trekt bezoekers van alle leeftijden. Twee verhalen komen samen: dat van Vermeer – die het alledaagse tot kunst verhief, en dat van de anonieme pottenbakkers – meesters in het vormen van datzelfde alledaagse. Door hun werelden te vervlechten, wordt Oosterhouts aardewerk meer dan een curiositeit: het wordt levend erfgoed.

Met dit project zetten we een eerste grote stap in de positionering van De Schelleboom als centrum voor Oosterhouts aardewerk. Vermeer helpt ons het lokale verhaal opnieuw te laten schitteren en de schoonheid, de geschiedenis en de toekomst van dit erfgoed te beleven.





Een reis door de ogen van Vermeer en de handen van de pottenbakkers van Oosterhout.

Informatief

De informatieoverdracht en de verdieping daarin is gevarieerd. We behandelen onderwerpen vanuit verschillende interesses en kennisniveaus en op actieve en interactieve manieren. Er zijn rondom een thema verschillende verhaallijnen, zodat verschillende bezoekers van verschillende leeftijden eigen, andere en nieuwe dingen ontdekken.

Bij de opzet en invulling werken we vanuit vier kernwaarden:

- Historische waarde
- Maatschappelijke waarde
- Economische waarde
- Educatieve waarde

Interactief

Meedoen, ervaren en spelen zorgen er voor dat informatie nog beter overgedragen wordt. Interactieve en immersieve belevingen zijn ook de nieuwe manieren om cultureel erfgoed te behouden en te presenteren. En het opent de deur naar een transformatie van de lineaire, eendimensionale aard van traditioneel theater naar een meer driedimensionale onderdompeling.

Denk hierbij aan het combineren van 'live gidsen/acteurs' met:

- Tekstuele diversiteit (historie, interviews, verhalen & legendes)
- Audio-visuele middelen (foto, film, beeld en geluid)
- Zintuiglijke waarnemingen (warmte, geur, voelen van grondstoffen)
- Creatieve overdrachtsvormen (gamificatie, infotainment, storytelling, innovatieve technologieën)

1. Theaterzaal – 'De tastbare wereld van Johannes Vermeer. Huisraad als schildersmodel.'

Een zintuiglijke belevenis in vijf kamers, geïnspireerd op de studie van Alexandra van Dongen (conservator Museum Boijmans Van Beuningen), waarin we ons richten op het tastbare, vaak ongeziene, in Vermeers werk: de gebruiksvoorwerpen.

Bezoekers stappen in de wereld van Vermeer. De theaterzaal wordt omgebouwd tot een labyrint van vijf kamers waarin gebruiksvoorwerpen de sleutel zijn tot een groter verhaal. Onze virtuele gids is niemand minder dan de laatste pottenbakker van Oosterhout, Sjef van Loon, die bezoekers meeneemt langs de details van het huisraad in Vermeers werken.

Via deze kunsthistorische invalshoek groeit langzaam het besef bij het publiek: niet alleen de schilder is meester, ook de handen van de pottenbakker verdienen die titel. Daarmee introduceren we gaandeweg de tweede hoofdrolspeler in deze expositie: de meester-pottenbakker, de stille kracht achter het huisraad.

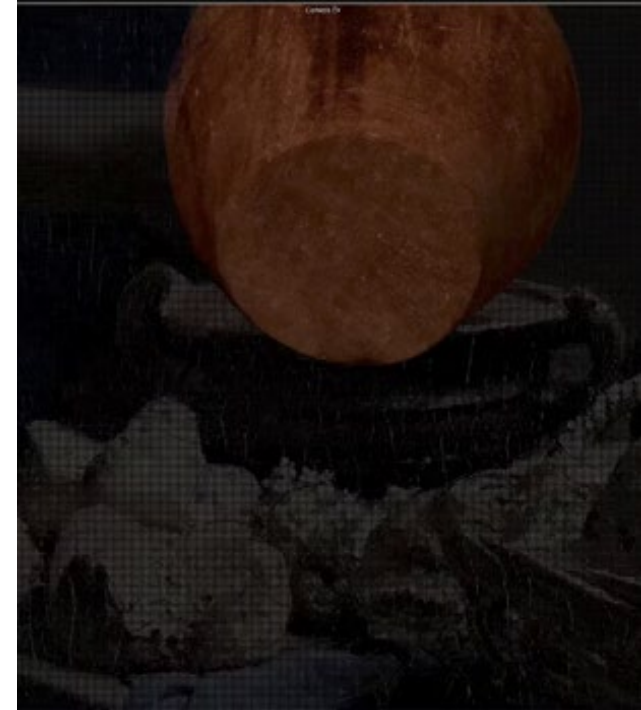
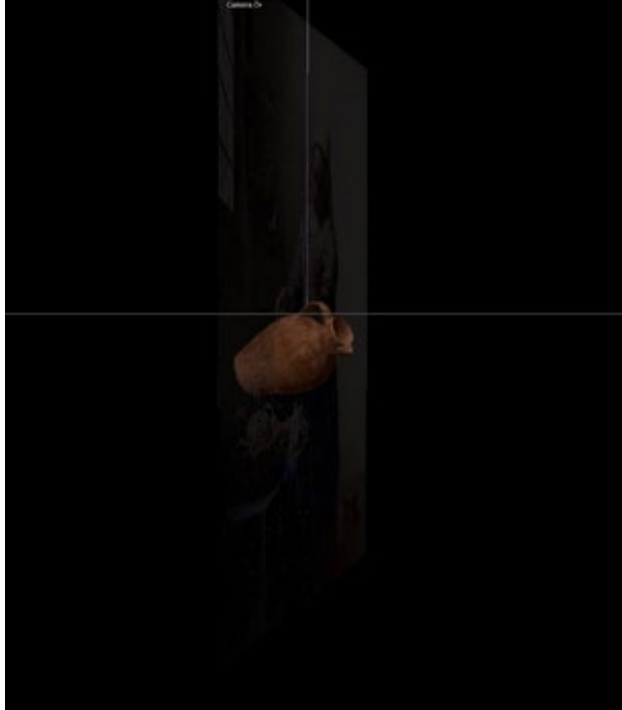


Voorbeeldkamer: Het glas wijn

Het publiek loopt een kamer in, die gevuld is met een tafel, stoel en kan. Aan de wand hangt een scherm met het schilderij afgebeeld. Een verhaal klinkt; het schilderij beweegt en de verteller neemt ons mee in het schilderij.....:

“Herhaaldelijk neemt Vermeer het thema van het glas wijn als onderwerp voor zijn verfijnde scènes over amoureuze avances. Zo ook in het schilderij ‘Het Glas Wijn’ uit 1660.

Op de tafel liggen een paar geopende liederenboeken en een snaarinstrument. Werd de jonge dame gestoord in haar muziekles door de man? En waarom is zij de enige die drinkt? Volgens de etiquette houdt de vrouw van stand het wijnglas bij de voet. Ze drinkt zojuist de laatste slok uit het glas, waardoor haar hele gezicht in het glas verdwijnt. De man houdt zijn hand op de prachtig witte Delftse fayence wijnkan. Die is vast nog niet leeg, aangezien hij lijkt klaar te staan om een volgend glas in te schenken...”



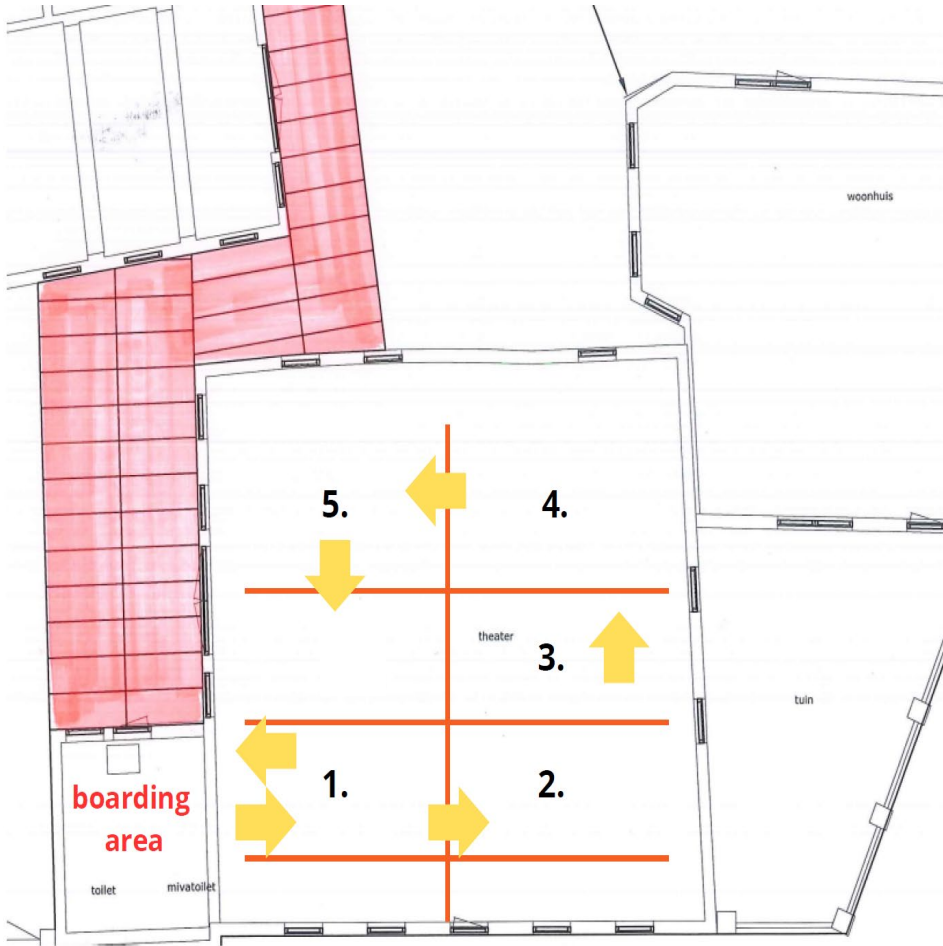
Voorbeeldkamer: Het melkmeisje

Het Melkmeisje is hot! Het eeuwenoude schilderij wordt nog steeds onderzocht en de nieuwe ontdekkingen blijven maar binnenkomen. Naast dat er onlangs is ontdekt dat een verborgen laag verscholen zit in het schilderij, is er een nieuwe ontdekking gedaan! Door middel van de laatste ontwikkelingen op het gebied van A.I., Machine Learning en NeRF zijn onderzoekers in staat geweest om een 3D-visualisatie te maken van de kan. De visualisatie toonde aan dat de voorspellingen klopten; het aardewerk komt inderdaad uit Oosterhout. Een fantastische ontdekking voor de stad!

Carrousel model met onboarding area

De bezoekers (groep van 5/6 personen) worden ontvangen door een gids die vertelt waar ze zijn, wat ze gaan doen en hoe lang dat duurt. Vervolgens wordt de groep meegenomen naar de boarding area.

In de boardingruimte worden groepen voorzien van hun headset. Via een 'instructievideo' maken ze kennis met hun digitale gids: Sjef van Loon. Samen testen ze de headset en Sjef vertelt dat hij hun meeneemt. Groep 1 kan vervolgens naar binnen, naar ruimte 1. De boarding area wordt klaargemaakt voor groep 2.



	aant. Pers.		11:30	11:35	11:40	11:45	11:50	11:55	12:00	12:05	12:10	12:15	12:20	12:25	12:30	12:35
Groep 1	6	11:25	boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)							
Groep 2	6	11:30		boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)						
Groep 3	6	11:35			boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)					
Groep 4	6	11:40				boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)				
Groep 5	6	11:45					boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)			
Groep 6	6	11:50						boarding (in)	S1	S2	S3	S4	S5	boarding (out)		

Samenwerkingen



museum
boijmans van
beuningen

RIJKS MUSEUM



Keramiekstichting
Smeele Van der Meulen

- De invulling van de kamers wordt opgezet in samenwerking met **gastconservator Alexandra van Dongen** (conservator Museum Boijmans Van Beuningen). De opzet is geïnspireerd op haar studie m.b.t de gebruiksvoorwerpen in de schilderijen van Vermeer. De studie zal in het najaar van 2025 in Oosterhout worden gepresenteerd.
- **Keramiekstichting Smeele Van der Meulen** is al jarenlang een autoriteit op het gebied van gebrandschilderd aardewerk. Hun publicaties vormen de basis van veel verhalen. Daarnaast willen we mooie Oosterhoutse stukken uit hun collectie tonen.
- Via het **Rijksmuseum** willen we gebruik maken van hun kennis en ervaring met de expositie rondom de werken van Vermeer in 2023. Hun digitale bibliotheek van de kunstwerken is ook essentieel. Met **Museum Boijmans Van Beuningen** willen we in overleg om te kijken of het potje van het melkmeisje dat tot hun collectie behoort, onderdeel kan worden van de expositie.
- **Aebele Trijsburg** is specialist in het bakken van aardewerk met een houtgestookte oven. Samen recreëren we de oude modellen. Ook combineren we zijn handen met oude scherven om 5 kunstwerken te maken, die 'de hand van de meester' vanuit een kunst-perspectief benaderen.



ELLEN VAN KEMPEN
REGISSEUR * FILMMAKER



Francois
Veraart
creative work

Uitvoerende partijen

- De verhalen achter de schilderijen worden verzorgd door **De Bont Digital**. Hun expertise op het gebied van digitale bewerking en visual effects gebruikten we ook in 2019 bij de ontwikkeling van 'het verhaal van de laatste pottenbakker van Oosterhout'. www.debontdigital.nl/
- Voor begeleiding bij inhoud, script en regie is aangesloten **Ellen van Kempen**. Een regisseur en filmmaker met ervaring in documentaires en een liefde voor verhalen. www.ellenvankempen.nl/
- Voor AI aanvullingen is aangesloten **Francois Veraart**. Met zijn wekelijkse IT'S FRAIDAY deelt hij AI kennis en mogelijkheden op wekelijkse basis. francoisveraart.nl/artwork
- In de lijn met de andere partijen, hebben we ook voor techniek een Brabantse partij. JD Operations heeft ruime ervaring in het verzorgen van licht-, geluids- en videotechnologie. www.jdoperations.nl

Dit team zal verder aangevuld worden waar nodig.



De reis van het potje, van de grond tot in de keuken in Delft



Alle processen rondom de pottenbakkerij

POTWALK als gids (eigen mobiel)

Vrije wandelroute

De bezoeker kan deze in eigen tempo en volgorde ervaren. Elk station is voorzien van visuele, tekstuele en auditieve ondersteuning.

Pot-Walk

Een bijpassende audiotour met verhalen, legendes en anekdotes, ingesproken door de bekende Brabantse stemmen van **Christel de Laat** en **Andy Marcelissen**. Hun vertelstem brengt het geheel tot leven op luchtige, herkenbare en tegelijkertijd informatieve wijze.

Kunstwerk 'de vergeten schoorsteen'

Het kunstwerk verwijst naar de ooit zo typerende pottenbakkersschoorsteen. In het kunstwerk worden elementen aarde, lucht, water en vuur samengebracht

2. Buitenruimte – 'De weg van de pot'

Een verhalende openlucht-expositie over de reis van een potje van Oosterhout naar Delft, en verder: tot in de schilderijen van Vermeer.

De tuin van De Schelleboom wordt getransformeerd tot een wandelroute met thematische stations, waarin delen van het productie- en gebruiksproces van het aardewerk wordt verteld: van leem tot kunstwerk, van bodem tot schilderij.

Thematische hoeken in de tuin (voorlopige indeling):

- De bodem – Oosterhouts leem als grondstof
- Het ambacht – het draaien, glazuren en bakken
- De pottenbakkers van Oosterhout – een bloeiende nijverheid
- Vervoer en handel – via de Maas naar Rotterdam en Delft
- Vermeer en zijn tijd – context van de 17e-eeuwse keuken
- Het Melkmeisje en de pot – een hoofdrol in het schilderij
- Van verleden naar nu – de erfgoedwaarde van aardewerk

De tuin wordt aangelegd met partners van NL Greenlabel, gericht op duurzame leefomgevingen. De invulling van de expositie wordt verzorgd door vrijwilligers uit de kunst en cultuursector, historici en andere experts – om samen erfgoed te behouden én herwaarderen.

Vrije wandelroute

De wandelroute vormt de ruggengraat van de tentoonstelling en verbindt verleden, ambacht en kunst met elkaar.

Elke halte op de route verdiept zich in een ander aspect van het aardewerkverhaal – van het fysieke werk van de pottenbakker tot het culturele bereik van het eindproduct in de schilderkunst. De tuin wordt daarmee niet alleen een plek van kijken, maar ook van ervaren, dwalen en ontdekken. De route nodigt uit tot interactie en verwondering, en maakt het verhaal tastbaar voor jong en oud.



vormgesneden silhouet



POT-WALK

De Reis van de Pot

LOCATIE: Buiten in de tuin van pottenbakkerij De Schelleboom

VERTELLERS: Christel de Laat en Andy Marcelissen

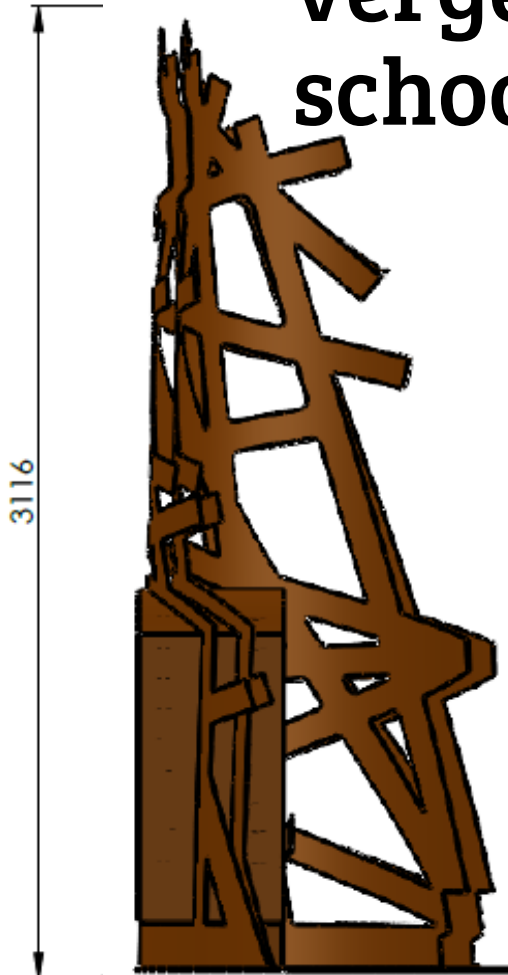
Scene 1: De grondstof (Christel en Andy staan in de tuin bij een bak leem)

CHRISTEL: Kijk eens goed, Andy. Wat zie je? ANDY: (grinnikt) Een hoopje zand? Modder? CHRISTEL: (lacht) Je zou het bijna denken. Maar deze modder is goud waard. Dit is Oosterhoutse klei en dat was eeuwenlang een belangrijk handelsproduct. ANDY: Serieus? Dus dit hoopje zand is klei?

CHRISTEL: Zeker! En niet zomaar klei. Deze klei komt hier uit de grond en we noemen het leem of ook wel potaarde. En voel maar eens – de grond bevat nauwelijks grove deeltjes zoals kiezel. Dat maakt de klei soepel en sterk tijdens het draaien. Het was zo geschikt voor aardewerk dat Oosterhout een van de belangrijkste pottenbakkerscentra werd. In de 17e eeuw kregen pottenbakkers hier zelfs belastingvrijstelling op brandhout, omdat hun werk zo belangrijk was voor de economie! En hier begon het allemaal, Andy. Onder onze voeten.



'De vergeten schoorsteen'



De Vergeten Schoorsteen verbindt verleden, heden en toekomst.

Op de plek waar ooit de schoorsteen van de pottenbakkerij boven het landschap uitstak, staat nu een kunstwerk dat herinnert aan het rijke aardewerkverleden van Oosterhout. De sculptuur is een ode aan de pottenbakkers die met vuur, water, lucht en aarde gebruiksvoorwerpen maakten die tot ver buiten Oosterhout reisden.

De open structuur van Cortenstaal laat lucht vrij stromen door de sculptuur. De Cortenstaal constructie wordt verbonden met een vuurgang, waarbij oorspronkelijke stenen de gang symboliseren. Langs de gang loopt water door aardewerk afwateringsbuisjes –het laatste product dat in de pottenbakkerij gemaakt is.

De Vergeten Schoorsteen maakt deel uit van de openluchtexpositie over de geschiedenis van het Oosterhouts aardewerk, verteld via natuur, kunst en beleving.

Kunstenaar Jeroen Verdaasdonk (JavyDesign) maakte in 2023 voor de gemeente Oosterhout een 'aardewerk' vaas. <https://www.bndestem.nl/oosterhout/gigantische-vaas-gaat-vrachelsplein-in-oosterhout-opsieren-dolium-komt-eraan~a9ac2e8e8/>



Van traditionele ambacht naar moderne innovatie.

We presenteren de evolutie van Oosterhouts aardewerk en hun bijdrage aan de internationale handel in keramiek met innovatieve technieken.

Oosterhoutse keramiek in de context van historische ontwikkelingen.

We plaatsen de Oosterhoutse keramiekgeschiedenis in een breder historisch perspectief vanuit Europese en wereldwijde ontwikkelingen.

Het verhaal van de mensen achter het aardewerk.

We brengen de verhalen van individuele pottenbakkers en hun families, inclusief hun inspiratie, drijfveren en uitdagingen, tot leven.

Cultureel Erfgoed Verhaallijnen

Oosterhouts aardewerk in de moderne tijd

We verbinden het Oosterhoutse aardewerk aan relevant hedendaagse thema's als duurzaamheid, ambachtelijkheid en design.

De sociaal-economische impact van Oosterhoutse pottenbakkers op de lokale gemeenschap.

We belichten de relatie tussen de ambachtslieden en de stad Oosterhout en de impact van de pottenbakkers op de lokale economie en cultuur.

Educatie

De expositie biedt ons de kans om educatie rond (cultureel) erfgoed centraal te stellen. We zetten in op kennisdeling en samenwerking op lokaal, provinciaal en landelijk niveau.

Concreet doen we dit met:

- Een **inspirerend randprogramma** met lezingen, presentaties en bijeenkomsten.
- Een **podcastreeks** met experts uit diverse vakgebieden.
- **Workshops** van pottenbakkers en keramisten.
- Een **stadswandeling** voor bewoners en bezoekers.
- **Samenwerkingen** met o.a. MOYA, het Speelgoedmuseum, H3H Biënnale en de Zuiderwaterlinie.
- Educatieve projecten en opdrachten met **scholen**, **studenten**uitwisselingen en culturele activiteiten voor **jongeren**.



h3h biënnale
Oosterhout

MOYA
MUSEUM OF YOUNG ART

SPEEL
GOED
museum



Lezing Alexandra van Dongen

Waarde van aardewerk vergroten - Landelijk



ZUIDERWATERLINIE
NOORD-BRABANT

Link met Zuiderwaterlinie - Provinciaal



Oosterhout Academie

Historie van Oosterhout - Lokaal



Projecten met scholen



Doelgroepen | Communicatie

Belangrijkste doelgroepen

Toeristen/dagjesmensen & bezoekers aan Oosterhout

Families met kinderen

Lager en middelbaar onderwijs

Geïnteresseerden in archeologie & erfgoed

Liefhebbers van kunst en cultuur

Gebruikers van (bijzondere) locaties voor presentaties en kleine evenementen

Vrienden van De Schelleboom | (potentiele) donateurs

Bezoekers aan theatervoorstellingen

Primaire boodschap

Bezoek je Oosterhout, dan wil je natuurlijk weten wat ons bijzonder maakt. Het verhaal van het aardewerk is het verhaal van het ontstaan van Oosterhout. Dat wil je horen toch?

Kinderen houden van visuele presentaties. Laat ze kijken en leren tegelijkertijd. En leer er zelf ook nog wat van!

Oosterhout had ooit het grootste pottenbakkers-centrum van Nederland. Een historie die begint in de Middeleeuwen tot aan de industriële revolutie, met een mooie kunst-highlight in de Gouden Eeuw.

Naast de interessante historie, is de enig overgebleven pottenbakkerij (van Nederland) ook een mooi voorbeeld van herbestemming met zichtbaar behouden van archeologische resten.

Aardewerk is onderdeel van ons cultureel erfgoed. Oosterhouts roodbruin aardewerk is terug te vinden in vele zogenaamde genrestukken, waarvan de meest bekende Het Melkmeisje van Vermeer.

Met een evenement in een monument krijg je een locatie met meerwaarde en help je mee aan het behoud van erfgoed. Wij vertellen je graag ons verhaal!

Het verhaal van het aardewerk is een verhaal om trots op te zijn! Het verdient om verteld en doorverteld te worden. Help jij mee?

Deze bijzondere locatie was niet altijd theater. We vertellen graag meer over de historie ervan.

Middelen

Samenwerking met VVV, stadswandeling (met gids of zelfstandig), samenwerking met museum Oud Oosterhout, samenwerking met Roompot vakantiepark, Katjeskelder, website social media.

Social media campagne, lokale media (h-a-h blad, lokale omroep). Primair gericht op bereiken van ouders.

Doelgroepgerichte nieuwsbrief of flyer, via persoonlijk contact met scholen en docenten.

Samenwerking met Open Monumentendag, free publicity/persaandacht in lokale en regionale pers en gerichte vakbladen en online informatieplatformen.

Website, social media, mogelijk persaandacht/freepublicity in vakbladen.

Website, social media, samenwerking met 'Locaties met Meerwaarde'.

Nieuwsbrief, programmapolder, via het bestuur van de Vriendenstichting. Oprichting van zakelijke donateursgroep 'Potmakersgilde'

Nieuwsbrief, programmapolder, website, sociale media, lokale pers, persoonlijk contact.

De Schelleboom: duurzaam, transparent en inclusief

Als stichting werken, ontwikkelen en groeien we met een duurzame visie op de toekomst. Het is onze ambitie de toegankelijkheid en diversiteit ook te waarborgen binnen de kaders van het erfgoed en het plan. Als ANBI-stichting zijn we attent op belangenverstrengeling. Hier hebben we de laatste paar jaar hard aan gewerkt, maar op dit moment is de organisatie nog wel afhankelijk van een kleine groep mensen, en kunnen we 'dubbelrollen' nog niet geheel voorkomen. Als we in staat zijn om de museale waarde van het erfgoed in onze exploitatie op te nemen, dan zal dit zorgen voor een verdere verzelfstandiging van de stichting.

Bestuur Stichting Theater de Schelleboom

Jolanda Spin | voorzitter
Anne Hoevenaars | secretaris
Leonie Heemskerk | penningmeester
Jan Schoones
Joris Heemskerk
Joost de Jongh

De Schelleboom heeft een **culturele Anbi status**



De Schelleboom staat open voor mensen met een beperking, is getest door **Klankbordgroep Ongehinderd Oosterhout (KOO)** en goedgekeurd voor aansluiting bij het **platform ongehinderd.nl**



De Schelleboom is aangesloten bij **Locaties met Meerwaarde voor mens, natuur en cultuur** met locaties, die maatschappelijk verantwoord ondernemen door sociaal ondernemerschap, duurzaam werken of het bewaken van cultureel erfgoed.



De Schelleboom is aangesloten bij **SDG Oosterhout** en ondersteunt actief de Sustainable Development Goals 'Goede gezondheid en Welzijn', 'Gendergelijkheid' en 'Duurzame steden en gemeenschappen'



De Schelleboom onderschrijft de drie culturele codes van harte en past deze waar mogelijk toe.

Code Diversiteit & Inclusie

Fair Practice Code

Governance Code Cultuur





Schelleboom

Projectplan zomer 2025 | 2026

Hand van de meester